

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 06.03.1981, sp. zn. 4 Tz 8/81, ECLI:CZ:NS:1981:4.TZ.8.1981.1

Číslo: 6/1982

Právní věta: Nesplněním povinnosti uložené v § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb., o devizovém hospodářství nabídnout devizové bance nebo devizovému místu (např. PZO Tuzex) k odkupu valuty do 15 dnů po nabytí vzniká devizová škoda. Odpovědnosti za tuto způsobenou škodu se pachatel může zbavit jen skutečným, byť i dodatečným (srov. sdělení ministerstva financí uveřejněné v částce č. 6/1954 Ú. l.) dobrovolným splněním nabídkové povinnosti, nikoliv poukazem na to, že chtěl v budoucnosti použít zatajených valut k nákupu v tuzexových prodejnách. K posouzení výše devizové škody.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 06.03.1981

Spisová značka: 4 Tz 8/81

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Devizové vztahy, Ohrožení devizového hospodářství, Účinná lítost

Předpisy: 140/1961 Sb. § 66

§ 146 60/1961 Sb. § 14 písm. b) 142/1970 Sb. § 8

§ 15 odst. 1 písm. b)

§ 19 odst. 1 písm. a)

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na obviněného byla podána obžaloba pro trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit tím, že nejméně od roku 1976 v souvislosti se svým zaměstnáním číšníka získával od cizích státních příslušníků cizí měnu, kterou hromadil a nenabídl ji do patnácti dnů od nabytí k odkupu devizové bance, čímž porušil zákon č. 142/1970 Sb., o devizovém hospodářství, a tímto svým jednáním způsobil devizovému hospodářství škodu ve výši 8581,66 Kčs.

Okresní soud v Teplicích rozhodl usnesením z 10. 9. 1980 sp. zn. 6 T 137/80 tak, že podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupil trestní věc komisi pro ochranu veřejného pořádku při městském národním výboru v Teplicích, aby ji projednal jako přestupek podle § 14 písm. b) zák. č. 60/1961 Sb. Z odůvodnění tohoto usnesení vyplývá, že okresní soud zjistil, že obviněný koupil od devizových cizozemců valuty za vyšší cenu, než která odpovídala jejich kursovní hodnotě a tím způsobil devizovou škodu ve výši 1980,45 Kčs, tedy v částce, která nepřevýšila 2000,- Kčs, a proto okresní soud dospěl k závěru, že jde pouze o uvedený přestupek.

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR zrušil Nejvyšší soud ČSR usnesení okresního soudu a přikázal mu, aby věc znovu projednal o rozhodl.

Z odůvodnění:

Okresní soud zjistil, že obviněný hromadil valuty cizích států, které získal tím, že část jich koupil od devizových cizozemců za československé peníze, část dostal od cizinců jako spropitné, 500,- západoněmeckých marek dostal jako dar od příbuzného své manželky a některé valuty obdržel od cizinců tím způsobem, že v restauraci, kde pracoval, mu platili útratu v jejich měně, a to v dohodnutém přepočítacím poměru k československé měně a on potom útratu podniku vyrovnal ze svých peněz v československé měně.

Při posuzování jednání obviněného z hlediska devizových předpisů okresní soud vycházel ze správného předpokladu, že obviněný tím, že jako devizový tuzemec koupil za československé peníze od devizových cizozemců cizí peníze, porušil ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) zák. č. 142/1970 Sb., o devizovém hospodářství, podle něhož devizoví tuzemci smějí jen s povolením Státní banky československé platit v tuzemsku devizovým cizozemcům nebo komukoliv v jejich prospěch nebo z jejich majetku. K tomu je třeba dodat, že obviněný porušil toto zákonné ustanovení nejen tím, že platil devizovým cizozemcům za valuty československou měnou, ale také tím, že platil za cizince jejich útratu v československé měně, přičemž jako protihodnotu dostal od cizinců jejich měnu.

Z hlediska toho, zda zjištěným porušením uvedeného předpisu o devizovém hospodářství bylo našemu devizovému hospodářství způsobena škoda, měl okresní soud za to, že obviněný způsobil tuto škodu jedině tím, že část valut koupil za částku převyšující kursovní hodnotu. Okresní soud pak zjistil, že obviněný tímto způsobem koupil 480,- východoněmeckých marek, 300,- dánských marek, 860,- rakouských šilinků a 200,- západoněmeckých marek a že tak způsobil devizovou škodu ve výši 1980,45 Kčs.

S tímto právním posouzením věci však nelze souhlasit. Při řešení otázky, zda devizový tuzemec způsobil našemu devizovému hospodářství škodu tím, že v rozporu s předpisy o devizovém hospodářství koupil od cizinců cizí valuty a pro zjištění výše této škody je rozhodující, za jakou hodnotu valuty nakupuje a jak devizový tuzemec naloží s nezákonně nabytými valutami.

Pokud devizový tuzemec koupil cizí valuty za kursovní hodnotu a pak je také za kursovní hodnotu nabídl Státní bance československé k odkupu nebo je směnil na jiném devizovém místě ve smyslu § 8 zák. č. 142/1970 Sb., dostaly se koupené cizí devizy devizovému hospodářství a tak nevznikla žádná devizová škoda.

V případě, že devizový tuzemec zaplatí cizinci za valuty částku převyšující kursovní hodnotu a takto získané valuty nabídne Státní bance československé k odkupu nebo je smění na jiném devizovém místě, je devizovou škodou rozdíl mezi peněžitou částkou, kterou by cizinec získal při zákonné směně, a mezi částkou, která byla cizinci za valuty vyplacena, přičemž tento rozdíl je třeba převést na devizovou hodnotu.

Jestliže však devizový tuzemec nenabídne nezákonně nakoupené cizí valuty Státní bance československé nebo je nesmění u jiných devizových míst k tomu příslušných, je devizovou škodou celá peněžitá částka vyplacená cizinci při nezákonném nákupu valut a převádí se na devizovou hodnotu.

Stejně tak je třeba posuzovat vznik a výši devizové škody v případě, že devizový tuzemec získá cizí valuty za to, že za cizince v tuzemsku zaplatil jinému jeho dluh v československých penězích. Základem pro výpočet devizové škody je tu dohodnutý přepočítací poměr cizí valuty, v níž byl dluh

zaplacen cizincem, k československé měně, v níž devizový tuzemec zaplatil dluh za cizince.

Z výsledků dokazování vyplynulo, že obviněný cizí valuty, které získal koupí od cizinců nebo za to, že za cizince zaplatil jejich útratu v restauraci, nenabídl k odkupu Státní bance československé ani je nesměnil na jiném příslušném devizovém místě, ale ukrýval je ve své domácnosti. Obviněný tedy nakládal s nezákonně nabytými cizími valutami tak, že se nedostaly do dispozice příslušných československých orgánů, a proto devizovou škodou je celá peněžitá částka, kterou obviněný buď přímo vyplatil cizincům při nezákonném nákupu valut, nebo ji zaplatil ve prospěch cizinců za jejich útratu v restauraci.

Pro výpočet devizové škody v uvedeném rozsahu nebyly v řízení před okresním soudem opatřeny potřebné podklady. Okresní soud měl především vyžádat od pobočky Státní spořitelny v Teplicích přesný přehled o množství a hodnotě cizích valut, které byly u obviněného zajištěny a předány uvedené peněžní organizaci. Tento přehled bylo třeba porovnat s výpovědí obviněného a s obsahem odborného posudku ministerstva financí ČSR a podle výsledků tohoto srovnání pak upřesnit výpověď obviněného a popřípadě i doplnit uvedený odborný posudek. Zejména tu mělo být objasněno, z čeho vycházel zpracovatel odborného posudku, když měl za to, že obviněný koupil 1230,- západoněmeckých marek za 7380,- Kčs, což je v rozporu s výpovědí obviněného, který tvrdil, že koupil pouze 200,- marek za 1200,- Kčs. Totéž se týká i částky 1005,- švédských korun, ohledně níž odborný posudek vychází z předpokladu, že polovinu z ní obviněný obdržel jako spropitné a zbytek koupil od devizových cizozemců, zatímco obviněný tvrdil, že 800,- těchto korun vyměnil s cizinci v poměru 1 : 3 a ostatní dostal buď na zaplacení útraty rovněž v poměru 1 : 3, nebo jako spropitné. O těchto okolnostech měl být podrobně vyslechnut obviněný a podle výsledků dokazování měla být ministerstvem financí ČSR stanovena výše devizové škody způsobené jednáním obviněného, spočívající v koupi cizozemských peněz od cizinců a v placení útrat za cizince v československé měně.

Okresní soud dále zjistil, že obviněný porušil též ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb. tím, že nenabídl devizové bance nebo devizovému místu cizí valuty k odkupu nejpozději do 15 dnů po jejich nabytí. Podle odborného posudku ministerstva financí ČSR byla i tímto jednáním obviněného způsobena československému devizovému hospodářství škoda. Okresní soud, aniž se vypořádal s tímto odborným posudkem, vycházel z obhajoby obviněného, který tvrdil, že za cizí valuty, které shromažďoval, chtěl v budoucnu koupit bytové zařízení v Tuzexu, a vyslovil názor, že zamýšlí-li pachatel zatajené cizí valuty použít k nákupu v Tuzexu nebo jiným způsobem tak, že by neunikly československému devizovému hospodářství, jde v případě nesplnění nabídkové povinnosti jen o porušení devizových předpisů, aniž tím vznikla nebo mohla vzniknout devizová škoda. Okresní soud proto dospěl k závěru, že obviněný se tím, že cizí valuty v zákonné lhůtě nenabídl k odkupu, nedopustil ani trestného činu, ani přečinu. Tomuto názoru však není možno přisvědčit.

Zákon o devizovém hospodářství č. 142/1970 Sb. upravuje devizový monopol Československé socialistické republiky, který v sobě zahrnuje výhradní právo uskutečňovat platební a úvěrový styk se zahraničím v nejširším rozsahu a k tomu účelu shromažďovat platební prostředky a rozhodovat výlučně o nakládání s nimi. Devizový monopol je důležitou částí úvěrové a celé finanční soustavy našeho státu. Podle § 3 zákona o devizovém hospodářství za provádění devizového monopolu odpovídá Státní banka československá, která tak vykonává funkci měnového orgánu, spravuje měnovou rezervu ve zlatě i v devizách a zabezpečuje realizaci schváleného devizového plánu (§ 4 cit. zákona).

Aby mohla Státní banka československá řádně plnit úkoly vyplývající z devizového monopolu, stanoví § 15 odst. 1 písm. b) zákona o devizovém hospodářství devizovým tuzemcům povinnost nabídnout devizové bance k odkupu nejpozději do 15 dnů po nabytí valuty, zlato a platební dokumenty znějící na cizí měnu. Jestliže vlastník valut tuto nabídkovou povinnost ani dodatečně, byť i opožděně (srov.

Sdělení ministra financí, uveřejněné v Úředním listu, částka 6 z roku 1954), nesplní a valuty zatají, znemožní Státní bance československé plnit její úkol soustřeďovat valuty a rozhodovat o nakládání s nimi. V důsledku toho, že se valuty nedostanou v předpokládané době do dispozice tohoto orgánu odpovědného za provádění devizového monopolu v rámci devizového plánu, vzniká také devizová škoda, již se v tomto případě rozumí hodnota, o kterou bylo devizové hospodářství připraveno tím, že devizovým orgánům bylo odňato právo disponovat s valutami jako devizovými prostředky. Poněvadž devizová škoda tu vznikla již tím, že se valuty nedostaly do dispozice devizového orgánu, je nerozhodné, jakým způsobem chtěl devizový tuzemec se zatajenými valutami v budoucnu naložit. Odpovědnosti by se zbavil jen tím, že by skutečně, byť opožděně valuty nabídl devizové bance nebo devizovému místu (např. i PZO Tuzex).

V důsledku mylného právního názoru okresního soudu nebyl v napadeném usnesení objasněn skutečný stav věci ve vztahu k výši devizové škody způsobené obviněným porušením již citovaného ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) zákona o devizovém hospodářství. V tomto směru měl okresní soud především podrobným výslechem obviněného ve spojení s přehledem o valutách zajištěných u obviněného zjistit druh a množství valut, které obviněný zatajil a pak prostřednictvím ministerstva financí ČSR zjistit výši škody způsobené tímto jednáním obviněného devizovému hospodářství. Vzhledem k tomu, že nabídková povinnost podle tohoto zákonného ustanovení se vztahuje na všechny získané cizí valuty bez ohledu na to, jakým způsobem je devizový tuzemec nabyt, bylo třeba vypočítat výši devizové škody ohledně všech valut zatajených obviněným. Podle výsledků tohoto dokazování pak mohl okresní soud posoudit, jakou škodu obviněný způsobil devizovému hospodářství nesplněním nabídkové povinnosti ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) zákona o devizovém hospodářství.